

Geloven in Vrede

Geweldloosheid is een ding dat je moet doen

Interview met Saskia van Goelst Meijer

Saskia is afgestudeerd aan de Universiteit voor Humanistiek op onderzoek naar het Bruto Nationaal Geluk in relatie tot ontwikkelingssamenwerking. Daarna is zij gepromoveerd op het onderwerp geweldloosheid¹. Saskia geeft nu colleges en cursussen hierover en bouwt tegelijk een kleinschalig biologisch bedrijf op waar zij dit in praktijk brengt².

Je bent afgestudeerd aan de Universiteit voor Humanistiek. Hoe kwam je daar terecht?

Ik ben na omzwervingen langs andere studies via een huisgenoot geland bij de Universiteit voor Humanistiek, daar ben ik afgestudeerd en uiteindelijk ook gepromoveerd. Mijn huisgenoot promoveerde daar ook en vond het wel iets voor mij, iets met “zingeving en zo”. Het is een kleine universiteit waar je één ding kunt doen: Humanistiek studeren. Dat gaat over zingeving en levensvragen en hoe die twee dingen samenhangen en elkaar beïnvloeden. Dus ook: hoe kun je de samenleving veranderen, zodat mensen er meer zin in kunnen ervaren?

Ik ben afgestudeerd op Bruto Nationaal Geluk. Dat is een filosofisch concept dat uit Bhutan komt, maar ik heb het onderzocht in kleine ontwikkelingsorganisaties in Thailand, die het op een kleinschalige manier probeerden toe te passen in de dagelijkse praktijk. Eigenlijk dus als een methode voor ontwikkelingssamenwerking (daar gaat nog

weleens wat in mis). En dan niet zozeer met het doel de economie te vergroten maar om het welzijn te verbeteren. Als je nou een heel ander perspectief neemt op ontwikkelingssamenwerking, werkt dat dan beter? Wat je zag in de kleine dorpjes in Thailand is, dat het niet persé de economie verbeterde maar wel het welzijn van mensen. Dat kwam doordat er constant gevraagd werd aan mensen “*Waar word je nou gelukkig van? Hoe kunnen we je leven beter maken?*” Daaruit ontstond een lopend gesprek met allerlei vervolgstappen zoals verbetering van sociale voorzieningen of sociale banden. Je zag ook iets unieks gebeuren: in de meeste ontwikkelingslanden is er een trek van het platteland naar de stad, hier was het omgekeerd. De sfeer en de manier van leven veranderde. De verandering van de vraag geeft dus een hele andere dynamiek. Daar in het klein, maar je kunt het makkelijk doortrekken naar een groter verband.

Daarna was ik nog steeds niet klaar met nadenken en ging ik dan maar promoveren, uiteindelijk op het thema ge-

weldloosheid. De kernvraag was “wat is geweldloos eigenlijk?” Daarmee bedoel ik dan geweldloosheid als methode, niet zozeer de afwezigheid van geweld. In heel verschillende contexten vind je heel veel verschillende praktijken van geweldloosheid, verbonden aan die lokale context, die cultuur. Zitten er gemeenschappelijke delers in al die vormen? Is er een soort kern? Die kern heb ik inderdaad gevonden in 5 elementen (concepten), die altijd aanwezig moeten zijn, wil je kunnen zeggen dat iets echt geweldloos is. Hier gaat het om, kort samengevat:

Er is een constante noodzaak om je af te stemmen op de situatie (satya), een zoektocht naar hoe te handelen zonder te schaden (ahimsa), omdat het heel duidelijk is dat het schaden van het an-

dere of het geheel uiteindelijk ook schade voor je eigen leven oplevert (swadeshi/swaraj). Hiervoor is het nodig zelf soms wat ongemak te verdragen of een stap terug te doen in wat je vraagt (tapasya) omdat dat uiteindelijk het geheel ondersteunt (sarvodaya).

Wat waren de eyeopeners voor jezelf?

Eén is in ieder geval: in welke context je het ook wilt toepassen, die dynamiek is er altijd, alle 5 elementen zijn altijd noodzakelijk, in verschillende mate. Geweldloosheid is ook een ding dat je moet doen. De term verwijst wel naar afwezigheid van geweld maar niet naar al die dingen die je dan juist wel kunt en moet doen. Dat het iets is wat je kunt leren en trainen, dat het niet een roeping of zo vereist. Het zijn heel gewone

mensen die begrijpen hoe geweldloosheid werkt. Geen heiligen. Het vraagt wel een nieuwe kijk op wie je bent en waar je staat in het leven. Of eigenlijk vraagt het dat je daar heel duidelijk zicht op hebt, wie je bent en waar je staat, in het grotere geheel. En hoe je van daaruit kunt omgaan met de wereld op een manier die daar recht aan doet.

Kunnen we een vertaalslag maken naar Nederland, naar Europa?

Als je die 5 elementen snapt dan kun je dat toepassen in elke situatie waar je bent. In het omgaan met vluchtelingen, met de politiek, met natuur en milieu, met je familie. Je moet het wel zelf doen. Hierover gaat het wanneer ik workshops geef. Wat betekent het als ik die principes toepas? Daar nemen we dan wel een hele dag voor. Je kunt het concept ook gebruiken als een analytisch kader dat je op een casus, een situatie legt. Dat doe ik met mijn studenten. Waar gaat het mis? Waar ontbreekt het aan? Wat zijn alternatieven? Mensen moeten wel bereid zijn om dit te doen. Zeggen hoe je het beter weet, werkt niet. Het gaat over de manier waarop je zelf handelt. Het is ook een vorm van beoefening. Het is een “levensding”.

Kun je een model als het BNG “introduceren” in de samenleving, in de politieke structuur? Of moet het vanzelf gaan?

Het zou kunnen, kijk maar naar de voorbeelden in Thailand. Zij hebben met elkaar besloten om daarvan iets

op te zetten. Ook in Nederland heb je veel clubs die vanuit andere concepten hun leven gaan opzetten, bijvoorbeeld in de vorm van een ecodorp, of een alternatieve leefgemeenschap, hoe ze het ook noemen. Op grote schaal is het moeilijk. Je kunt het niet echt opleggen of van buiten afdwingen, dat gaat recht in tegen de principes. Je kunt wel mensen overtuigen of inspireren, maar dat doe je door zelf te handelen.

Het is jammer dat het niet gelukt is, om dit interview op je boerderij in Drenthe te houden. Is dat wat jullie daar ook proberen te doen? En waar staat DNW 31 eigenlijk voor?

Zeker, al die aspecten van de praktijk komen er dan meteen bij. Ik heb nu twee vaste medewerkers en we zoeken naar mogelijkheden van uitbreiding, zodat het echt iets bijdraagt aan de samenleving. Zo zitten we bijvoorbeeld in een regio met veel asielzoekers en we proberen iets op te zetten vooral voor alleenstaande vrouwen. Ook willen we een plek worden voor mensen die bezig zijn aan een reïntegratie-traject. DNW 31 is ons adres (De Nieuwe Weg 31), maar de naam gaat nu veranderen in ‘Hoeve Rosmerta’³. We hebben 60 kippen, 7 bijenvolken, groente en nu ook de grote kruidentuin. Volgend jaar hopen we de werkplaats klaar te hebben om producten verder te verwerken. De opbrengst wordt verkocht. Op termijn willen we hier ook cursussen geven over allerlei onderwerpen die hiermee zijn verbonden: geweldloosheid, ecologisch leven, etc. Maar daar moet nog wat voor gebeuren.

Wat kunnen wij voor jullie doen?

Eind maart geef ik een cursus in de Graalwegbeweging in Utrecht over geweldloosheid. Wat is de vertaalslag tussen theorie en praktijk? Daar is iedereen welkom. Jullie mogen dit graag bekend maken. Het is op 25 maart van 10.30 tot 16.00 u. Voor meer informatie en opgave zie <http://www.degraalbeweging.nl/>

Ook is iedereen welkom op de boerderij om te kijken en om mee te werken, vooral in de zomer. We werken veel met WOOFERS, internationale vrijwilligers.

Verder ben ik zelf erg aan het nadenken hoe we in Nederland een netwerk geweldloosheid kunnen opzetten. Er zijn veel organisaties, maar het is ook weer een beetje aan het uitsterven, dat is zo jammer. Er gaat heel veel kennis verloren. Hoe kunnen we dit bundelen en bewaren? Daar ben ik naar aan het zoeken. Het lijkt me leuk om daar samen naar te zoeken. Een goed functionerend centrum voor geweldloosheid in Nederland.

Ik wens Saskia een goed 2017 waarin Hoeve Rosmerta verder gaat groeien!

En de vraag: “Wat heb je nodig, waar word je gelukkiger van?” lijkt mij zelf een heel goede vraag om vaak te stellen in het komende jaar.

Sigrid Hutter

¹ Een samenvatting op de site van <http://www.samenvoorvrede.nl/>

² DNW31 is een zelfvoorzienende boerderij en cursuscentrum in wording, gelegen in Zwartemeer in het landelijke Drenthe op de grens van natuurgebied Het Bargerveen. Belangrijkste activiteiten op dit moment zijn een biologische groentetuin en kleinschalige biologische pluimveehouderij, een kruidentuin en bijenstal. In de toekomst wordt dit uitgebreid met een theetuin en cursusruimte voor allerlei activiteiten op het gebied van duurzaamheid, geweldloosheid en sociale actie.

³ Rosmerta is de Keltische godin van de vruchtbaarheid en de overvloed